

Persbericht

Onderwerp

CTIVD rapport nr. 73

Datum

12 oktober 2021

Op 12 oktober 2021 publiceert de CTIVD rapport nummer 73 over het verstrekken van persoonsgegevens aan buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten met een verhoogd risicoprofiel door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Bij de AIVD was het proces grotendeels op orde. In de praktijk deden zich onrechtmatigheden voor bij het gebruik van overkoepelende toestemmingen en van een groepsafweging. Ook dienen deze onderwerpen spoedig – in lijn met de door de CTIVD geformuleerde randvoorwaarden – te worden uitgewerkt in beleid en werkinstructies. Bij de MIVD was het proces niet op orde omdat niet was voorzien in een systematiek van toestemmingsverlening op een voldoende niveau en vastlegging van de motivering van de verstrekkingen. Voor het merendeel van de verstrekkingen bestond geen toestemming en in geen geval was een motivering vastgelegd. Ook voor de MIVD geldt dat het gebruik van overkoepelende autorisatienota's voor het verstrekken van persoonsgegevens spoedig dient te worden uitgewerkt in beleid en werkinstructies.

Achtergrond

De CTIVD heeft er voor gekozen om de verstrekking van geëvalueerde persoonsgegevens aan buitenlandse diensten met een verhoogd risicoprofiel in de praktijk te onderzoeken in een onderzoeksperiode (1 september 2019 - 1 maart 2020) waarbij het, veelal gezamenlijke, herzieningsproces en de inhoudelijke behandeling van de wegingsnotities bij de beide diensten volop in beweging was. Dit proces is ten tijde van de publicatie van het toezichtsrapport nog niet afgerond. Juist in deze periode moeten de diensten scherp zijn op het proces van de feitelijke verstrekkingen van persoonsgegevens en de hieraan gekoppelde toestemming en waarborgen. Een belangrijke basis en grondslag voor de verstrekkingen, de wegingsnotities, kunnen immers (nog) niet voldoende houvast bieden.

Juist bij buitenlandse diensten die niet aan alle wettelijke samenwerkingscriteria zoals vastgelegd in artikel 88 Wet inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017) voldoen en waarmee de samenwerking risico's kent ('verhoogd risicoprofiel'), is het van belang dat in de praktijk op een juiste wijze met deze risico's wordt omgegaan. Bij het verstrekken van gevoelige gegevens, zoals persoonsgegevens, vraagt dit om extra zorgvuldigheid en naleving van waarborgen. In het licht van de risico's die de verstrekking van persoonsgegevens met zich mee kunnen brengen, is het des te belangrijker dat een juiste afweging plaatsvindt of de reden van de verstrekking opweegt tegen de mogelijke gevolgen voor de betrokkene (proportionaliteit) en of de nadelen van een verstrekking kunnen worden voorkomen (mitigerende maatregelen).

Onderzoeksvraag

Het toezichtsrapport richt zich op de vraag of het verstrekken van geëvalueerde persoonsgegevens aan buitenlandse diensten met een verhoogd risicoprofiel door de AIVD en de MIVD op rechtmatige wijze plaatsvindt en hoe deze rechtmatigheid is gewaarborgd.

In het onderzoek zijn bij zowel de AIVD als de MIVD elk drie buitenlandse diensten geselecteerd, waarmee de samenwerking risico's inhoudt en waaraan op regelmatige basis geëvalueerde persoonsgegevens zijn verstrekt in het kader van uiteenlopende onderzoeken. Bij de AIVD ging het om 65 (bilaterale) verstrekkingen van persoonsgegevens. Hierbij zijn de verzoeken om toestemming en de uitvoering van de verstrekkingen beoordeeld. Daarnaast is onderzocht op welke wijze de AIVD persoonsgegevens heeft gedeeld in het kader van veiligheidsonderzoeken en in bepaalde multilaterale samenwerkingsverbanden. Bij de MIVD zijn 20 (bilaterale) verstrekkingen van persoonsgegevens onderzocht.

Conclusie procesinrichting

Bij de AIVD was de inrichting van het proces voor verstrekkingen van persoonsgegevens aan diensten met een verhoogd risicoprofiel in de onderzoeksperiode grotendeels op orde. In beleid voorziet de AIVD in specifieke waarborgen, zoals een schriftelijke motivering van noodzaak en proportionaliteit van de verstrekking, advies van juridische zaken en toestemming door het hoofd van de AIVD. Bij de MIVD was het proces in de onderzoeksperiode niet op orde waardoor risico's op onrechtmatigheden bij verstrekkingen bestonden. Er was nog geen uitvoering gegeven aan het interne beleid waarin werd voorzien in zogenoemde autorisatienota's, waarbij voor een onderzoeksopdracht toestemming voor de periode van een jaar voor het verstrekken van meerdere, opeenvolgende verstrekkingen van persoonsgegevens wordt gegeven. Voor de tussentijd werd er niet voorzien in een systematiek van toestemmingsverlening op een voldoende niveau en vastlegging van de motivering van de verstrekkingen.

Daar staat echter tegenover dat, mede door de aard van de taakstelling, veel van de verstrekkingen bij de MIVD zien op meer analytische documenten, zoals inlichtingenberichten en veiligheidsupdates. Bij de AIVD vinden de verstrekkingen van persoonsgegevens juist meer plaats binnen de nationale context, hetgeen ook in lijn der verwachting is gezien de taakstelling. Daardoor zijn bij deze verstrekkingen de wezenlijke belangen van burgers ook eerder in het geding.

Conclusie verstrekkingen

In algemene zin kan worden gesteld dat de noodzaak van de onderzochte verstrekkingen van persoonsgegevens evident is.

Dit laat onverlet dat er op een aantal onderdelen onrechtmatigheden zijn geconstateerd. Bij de AIVD zien deze met name op de motivering en afbakening van brede toestemmingen voor het verstrekken van persoonsgegevens, waarbij of op voorhand toestemming voor een jaar wordt gegeven voor opeenvolgende verstrekkingen (overkoepelende toestemming voor een operatie of een multilateraal samenwerkingsverband) dan wel op de toestemming en motivering voor één

verstrekking waarbij de gegevens van een grote groep personen worden gedeeld (groepsafweging). Daarnaast zijn er bij de AIVD in enkele gevallen onzorgvuldigheden geconstateerd bij het in het toestemmingsverzoek vastleggen van een voldoende afweging van de proportionaliteit van de verstrekking en van de actualiteit en betrouwbaarheid van de gegevens in de berichtgeving aan de buitenlandse diensten.

De onrechtmatigheden bij de MIVD zien erop dat voor meer dan de helft van de verstrekkingen geen toestemming op het juiste niveau is gegeven en dat voor geen van de verstrekkingen een deugdelijke motivering is vastgelegd. Daarnaast zijn er onzorgvuldigheden geconstateerd bij de uitvoering van de verstrekkingen, die met name zien op de aanduiding van de betrouwbaarheid/actualiteit van de verstrekte persoonsgegevens en het vermelden van voorwaarden, zoals de derdepartijregel, *'for intelligence use only'* en het vernietigen van gegevens.

Onderwerpen die op korte termijn nadere uitwerking van de diensten behoeven

Een aantal onderwerpen uit het onderzoek behoeft nog nadere uitwerking van de diensten. Deze onderwerpen hebben ook na de onderzoeksperiode in de praktijk van de diensten betekenis, maar zijn nog onvoldoende vastgelegd in beleid en werkinstructies.

Bij beide diensten constateert de CTIVD een behoefte om gebruik te kunnen maken van autorisaties voor verstrekkingen van persoonsgegevens waarbij op voorhand voor een periode van meestal één jaar toestemming wordt verleend voor meerdere, opeenvolgende verstrekkingen aan een (of meerdere) buitenlandse dienst(en). Hieronder zijn ook buitenlandse diensten met een verhoogd risicoprofiel. De MIVD hanteert hiervoor zogenoemde autorisatienota's (voor de onderzoeksopdrachten van de dienst) of een toestemming voor een gezamenlijke operatie waarin tevens de verstrekkingen zijn opgenomen. De AIVD werkt steeds vaker met zogenoemde overkoepelende toestemmingen. Dit kan plaatsvinden voor een specifieke operatie, maar ook voor samenwerking in het kader van veiligheidsonderzoeken of voor multilaterale samenwerkingsverbanden. Daarnaast maakt de AIVD soms gebruik van zogenoemde groepsafwegingen. Dit betreft de (eenmalige) verstrekking van persoonsgegevens van een (grote) groep van personen waarbij – ter motivering van de verstrekking in het kader van het verkrijgen van toestemming – gelijklopende afwegingen over de noodzakelijkheid en proportionaliteit worden gemaakt.

Het gebrek aan uitwerking in beleid en werkinstructies van deze onderwerpen houdt risico's op toekomstige onrechtmatigheden in. Uit het onderzoek komt naar voren dat zich een aantal onrechtmatigheden heeft voorgedaan. Deze kwesties behoeven daarom op korte termijn verbetering. In het rapport formuleert de CTIVD een aantal randvoorwaarden voor de nadere overdenking en uitwerking van deze onderwerpen door de diensten in beleid en/of werkinstructie. De CTIVD treedt hierover in dialoog met de ministeries en diensten en zal daarvan de rechtmatigheid beoordelen.

De CTIVD vindt het van belang dat de ministers binnen drie maanden na publicatie van het rapport aan de CTIVD laten weten op welke wijze de aanbevelingen worden geïmplementeerd.